

له‌بلا و کراوه‌کانی مال‌په‌ری ئیمان وهن

www.iman1.com

به‌شی مردن و جه‌نازه

(1) سه‌ردانی نه‌خوش

446. عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ (t) أَنَّهُ قَالَ: كُنَّا جُلُوسًا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ (e) إِذْ جَاءَهُ رَجُلٌ مِنَ الْأَنْصَارِ، فَسَلَّمَ عَلَيَّ، ثُمَّ أَدْبَرَ الْأَنْصَارِيَّ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ (e): ((يَا أَخَا الْأَنْصَارِ، كَيْفَ أَخِي سَعْدُ بْنُ عُبَادَةَ)). فَقَالَ: صَالِحٌ. فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ (e): ((مَنْ يَعُودُهُ مِنْكُمْ)). فَقَامَ وَقُمْنَا مَعَهُ، وَنَحْنُ بِضِعَّةٍ عَشْرًا مَا عَلَيْنَا نَعَالَ وَلَا خِفَافٌ وَلَا قَلَانِسٌ وَلَا قُمْصٌ، نَمْشِي فِي تِلْكَ السَّبَاحِ حَتَّى جِئْنَا، فَاسْتَأْخَرَ قَوْمَهُ مِنْ حَوْلِهِ، حَتَّى دَنَا رَسُولُ اللَّهِ (e) وَأَصْحَابُهُ الَّذِينَ مَعَهُ.

(عبدالله ی کوری عومەر (t) ده‌لی: ئیمه له خزمهت پیغه‌مبه‌ری خوادا (e) دانیشتی‌بوین پیاویک له پشتیوانان هات بو خزمه‌تی و سه‌لامی لی کرد، پاشان پشتی هه‌لکرد و پوی. پیغه‌مبه‌ر (e) پرسی: ((ئه‌ی برای انصار) ی براه‌م (سعدی کوری عباده) چونه؟)) ئه‌ویش وتی: چاکه. پیغه‌مبه‌ر (e) فه‌رموی: ((کی ده‌یه‌ویت بجی بو سه‌ردانی)) ئینجا ئه‌و هه‌ستاو ئیمه‌ش هه‌ستاین ده‌پانزه که‌سیک ده‌بووین، نه‌ه‌هل و نه‌خوف و نه‌پیل‌اومان له پیدانه‌بوو، کلاو و کراسیشمان له‌به‌ردا نه‌بوو، به‌سه‌ر زه‌ویه‌کی شو‌ردا پویشتین تا که‌یشتینه لای، هه‌ندی له خزمانی که‌له‌ده‌وری بوون، چونه دواوه بو ئه‌وه‌ی پیغه‌مبه‌ری خوا ۲ له‌گه‌ل هاوه‌ل‌انیدا لی‌ی نزیک بینه‌وه.

(2) چی ده‌وتریت لای نه‌خوش و لای مردوو

447. عَنْ أُمِّ سَلَمَةَ (y) قَالَتْ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ (e): ((إِذَا حَضَرْتُمُ الْمَرِيضَ أَوْ الْمَيِّتَ فَقُولُوا خَيْرًا، فَإِنَّ الْمَلَائِكَةَ يُؤْمِنُونَ عَلَى مَا تَقُولُونَ)). قَالَتْ: فَلَمَّا مَاتَ أَبُو سَلَمَةَ أَتَيْتُ النَّبِيَّ (e) فَقُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، إِنَّ أَبَا سَلَمَةَ قَدْ مَاتَ، قَالَ: ((قُولِي: اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي وَلَهُ، وَأَعْقِبْنِي مِنْهُ عَقْبِي حَسَنَةً)). قَالَتْ: فَقُلْتُ، فَأَعْقَبَنِي اللَّهُ مَنْ هُوَ خَيْرٌ لِي مِنْهُ مُحَمَّدًا (e).

(أم سلمه) (y) ده‌لی: پیغه‌مبه‌ری خوا (e) فه‌رموی: کاتی‌ک چوونه لای نه‌خوش یان مردوو، شتی چاک بلین، چونکه فریشته‌کان ئامین بو‌نزا کانتان

ده‌کن، وتی: کاتی که (ابو سلمه) وه‌فاتی کرد، چوم بؤ خزمه‌تی پیغهمبهر (ع) ، وتم: ئەی پیغهمبهری خوا (ع) (ابو سلمه) کوچی دوا‌یی کرد، ئەویش فەرمووی، بلی: ((خوایه له‌منیش و له‌ویش خو‌ش ببه و عاقیبه‌تیکی باش به‌دوایداینه)). (ام سلمه) (Y) ده‌لی: منیش ئەوهم وت، ئەو‌ته خوا له‌و چاکتری پی به‌خشیم که (محمد) ه (ع).

(3) لا اله الا الله بدریت به‌گویی نه‌و که‌سانه‌دا که‌له سه‌ره‌مه‌رگدان

448. عن أبي سعيد الخدري (t) قال: قال رسول الله (ع): ((لَقِّنُوا مَوْتَاكُمْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ)).

(ابو سعید الخدری) (t) ده‌لی: پیغهمبهر (ع) فەرمویه‌تی: ((لا اله الا الله بده‌ن به‌گویی مردوه‌کانتاندا)). واته: ئەوانه‌ی که‌له سه‌ره‌مه‌رگدان.

(4) هه‌رکه‌سی جه‌زبه‌دیداری خوا بکات خواش جه‌زبه‌دیداری نه‌و ده‌کات

449. عَنْ عَائِشَةَ (y) قَالَتْ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ (ع): ((مَنْ أَحَبَّ لِقَاءَ اللَّهِ أَحَبَّ اللَّهُ لِقَاءَهُ، وَمَنْ كَرِهَ لِقَاءَ اللَّهِ كَرِهَ اللَّهُ لِقَاءَهُ)). فَقُلْتُ: يَا نَبِيَّ اللَّهِ، أَكْرَاهِيَةُ الْمَوْتِ؟ فَكُنَّا نَكْرَهُ الْمَوْتَ. فَقَالَ: ((لَيْسَ كَذَلِكَ، وَلَكِنَّ الْمُؤْمِنَ إِذَا بُشِّرَ بِرَحْمَةِ اللَّهِ وَرِضْوَانِهِ وَجَنَّتْهُ أَحَبَّ لِقَاءَ اللَّهِ، فَأَحَبَّ اللَّهُ لِقَاءَهُ. وَإِنَّ الْكَافِرَ إِذَا بُشِّرَ بِعَذَابِ اللَّهِ وَسَخَطِهِ، كَرِهَ لِقَاءَ اللَّهِ وَكَرِهَ اللَّهُ لِقَاءَهُ)).

[وفي رواية عن شريح بن هانئ، عن أبي هريرة (t) قال: قال رسول الله (ع): ((مَنْ أَحَبَّ لِقَاءَ اللَّهِ أَحَبَّ اللَّهُ لِقَاءَهُ، وَمَنْ كَرِهَ لِقَاءَ اللَّهِ، كَرِهَ اللَّهُ لِقَاءَهُ)). قَالَ: فَاتَيْتُ عَائِشَةَ فَقُلْتُ: يَا أُمَّ الْمُؤْمِنِينَ، سَمِعْتُ أَبَا هُرَيْرَةَ يَذْكُرُ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ (ع) حَدِيثًا، إِنَّ كَانَ كَذَلِكَ فَقَدْ هَلَكْنَا. فَقَالَتْ: إِنَّ الْهَالِكَ مَنْ هَلَكَ بِقَوْلِ رَسُولِ اللَّهِ (ع)، وَمَا ذَاكَ؟ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ (ع): ((مَنْ أَحَبَّ لِقَاءَ اللَّهِ أَحَبَّ اللَّهُ لِقَاءَهُ، وَمَنْ كَرِهَ لِقَاءَ اللَّهِ كَرِهَ اللَّهُ لِقَاءَهُ)) وَلَيْسَ مِنْ أَحَدٍ إِلَّا وَهُوَ يَكْرَهُ الْمَوْتَ؟ فَقَالَتْ: قَدْ قَالَهُ رَسُولُ اللَّهِ (ع)، وَلَيْسَ بِالَّذِي تَذْهَبُ إِلَيْهِ، وَلَكِنْ إِذَا شَخَصَ الْبَصْرُ، وَحَشَرَجَ الصَّدْرُ، وَأَقْشَعَرَ الْجِلْدُ، وَتَشَنَّجَتِ الْأَصَابِعُ، فَعِنْدَ ذَلِكَ مَنْ أَحَبَّ لِقَاءَ اللَّهِ أَحَبَّ اللَّهُ لِقَاءَهُ، وَمَنْ كَرِهَ لِقَاءَ اللَّهِ كَرِهَ اللَّهُ لِقَاءَهُ]. [بخاري/الرقاق/6142]

(عائشه) (Y) ده‌لی: ((پیغهمبهر (ع) فەرمویه‌تی: (هه‌رکه‌س جه‌زبه‌دیداری خوا بکات خوایش جه‌زبه‌دیداری نه‌و ده‌کات، هه‌رکه‌سیش جه‌زبه‌دیداری خوا

نه‌کات، خواش‌ه‌ز به‌دیداری ناکات)) . منیش و تم: باشه ئه‌ی پیغه‌مبهری خوا، نایا‌ه‌ز نه‌کردن له‌ مردن ئه‌وه ده‌گه‌یه‌نیت؟ که‌س‌مان‌ه‌ز له‌مردن ناکه‌ین؟ فهرموی: ((ئه‌وه، وانیه، به‌لکو کاتیک ئیماندار مژده‌ی په‌حمه‌ت و په‌زامه‌ندی و به‌ه‌شته‌ی خوایی پی‌ده‌ریت، ه‌ز به‌دیداری خوا ده‌کات، خواش‌ه‌ز به‌دیداری ئه‌وه ده‌کات، کافریش کاتی مژده‌ی سزا و قینی خوی ده‌ریتی‌ه‌ز به‌دیداری خوا ناکات و خواش‌ه‌ز چاره‌ی ئه‌وی ناویت)) . له‌په‌ریوایه‌تی (شریح ی‌کوپی هانی) دا‌هاتوو‌ه که (ابو‌هریره) (t) ده‌لی: پیغه‌مبهر (e) فهرمویه‌تی: ((ئه‌وه‌ی ه‌زه‌به‌دیداری خوا بکات خواش‌ه‌ز به‌دیداری ده‌کات، ئه‌وه‌ش‌ه‌ز به‌دیداری ناکات، خواش‌ه‌ز به‌دیداری ئه‌وه ناکات)) . (شریح ده‌لیت: (منیش‌ه‌ز چووم بۆ‌لای عائشه و پی‌م‌وت: ئه‌ی دایکی ئیمانداران گویم له (ابو‌هریره) وه‌ بوو فهرموده‌یه‌کی له پیغه‌مبهره‌وه (e) ده‌گپه‌رایه‌وه، جا ئه‌گهر واییت، ئه‌وه هه‌موان تیا‌چووین، ئه‌ویش ووتی: تیا‌چوو ئه‌وه که‌سه‌یه که‌به‌گوفتاری پیغه‌مبهر (e) تیا‌بچیت.

-ئه‌وه‌گوفتاره کامه‌یه؟ (شریح) ده‌لی: ((ئه‌وه‌ی ه‌زه‌به‌دیداری خوا بکات خواش‌ه‌ز به‌دیداری ده‌کات، ئه‌وه‌ش‌ه‌ز به‌دیداری ناکات، خواش‌ه‌ز به‌دیداری ناکات)) که‌س‌یشمان نیه‌ه‌ز له‌مردن نه‌بی‌ت. عائشه و تی: راسته پیغه‌مبهر (e) ئه‌مه‌ی فهرمووه، به‌لام به‌و شیوه‌یه نیه‌ه‌ز تۆبۆی ده‌چیت، به‌لکو ئه‌مه ئه‌وه کاته‌یه که‌چاو ئه‌بله‌ق ده‌بی‌ت، هه‌ناسه سوار ده‌بی‌ت، موچرکه به‌په‌ستدا دیت، په‌نجه‌کان گه‌رژ ده‌بن، ئاله‌وه کاته‌دا، ئه‌وه‌ی ه‌زه‌به‌دیداری خوا ده‌کات، خواش‌ه‌ز به‌دیداری ده‌کات، ئه‌وه‌ش‌ه‌ز به‌دیداری ناکات خواش‌ه‌ز به‌دیداری ناکات.

(5) گومان‌باشی به‌خوای گه‌وره له‌سه‌ره مه‌رگدا

450. عَنْ جَابِرٍ (t) قَالَ: سَمِعْتُ النَّبِيَّ (e) قَبْلَ وَفَاتِهِ بِثَلَاثٍ يَقُولُ: ((لَا يَمُوتَنَّ أَحَدُكُمْ إِلَّا وَهُوَ يُحْسِنُ بِاللَّهِ الظَّنَّ)).

(جابر) (t) ده‌لی: سی‌ه‌ز پۆژ پی‌ش وه‌فاتی له‌پیغه‌مبهرم بیست (e) ده‌ی‌فهرموو: ((باهه‌رکه‌سیکتان ده‌مریت گومانی باش به‌خوای گه‌وره ببات)) .

(6) چاولیکنانی مردوو .. نزاکردن بۆ له‌کاتی سه‌ره‌مه‌رگدا.

451. عَنْ أُمِّ سَلَمَةَ (y) قَالَتْ: دَخَلَ رَسُولُ اللَّهِ (e) عَلَى أَبِي سَلَمَةَ وَقَدْ شَقَّ بَصْرَهُ فَأَغْمَضَهُ. ثُمَّ قَالَ: ((إِنَّ الرُّوحَ إِذَا قُبِضَ تَبِعَهُ الْبَصْرُ)). فَضَجَّ نَاسٌ مِنْ أَهْلِهِ، فَقَالَ: ((لَا تَدْعُوا عَلَيَّ أَنْفُسَكُمْ إِلَّا بِخَيْرٍ، فَإِنَّ الْمَلَائِكَةَ يُؤْمِنُونَ عَلَيَّ مَا تَقُولُونَ، ثُمَّ قَالَ: ((اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِأَبِي سَلَمَةَ، وَارْفَعْ دَرَجَتَهُ فِي الْمَهْدِيِّينَ، وَاخْلُفْهُ فِي عَقِبِهِ فِي الْغَابِرِينَ، وَاغْفِرْ لَنَا وَلَهُ يَا رَبَّ الْعَالَمِينَ، وَأَفْسَحْ لَهُ فِي قَبْرِهِ وَنُورٌ لَهُ فِيهِ)).

(ام سلمه) (y) دهلی: پیغمبر (e) هات بولای (ابوسلمه) چاوی کرابووه، چاوه کانی لیکنان و فهرموی: ((کاتی گیان دهرده چیت چاوه دوای دهروانیت)). هندی له خزمانی دهنگی (گریانیان) لی بهرزبویه وه، فهرموی: ((نزای خیر نه بیت له خوتانی مهکنه چونکه فریشته کان آمین بو نزا کانتان دهکن)). ئینجا فهرموی: ((خوایه له (ابوسلمه) خوش بیه، پله و پایه ی له ریزی هیدایه تدر اواندا بهرز بکهره وه، خوت سهرپهرشتی نه وه وانه ی بکه که له دوای به جی ماون، له ئیمهش و له ویش خوش ببه نه ی پهروه ردگاری جیهانه کان، گوهره که شی بو فراوان و گوشاد و پوناک بکه)).

(7) داپوشینی مردوو

452. عن عائشة أم المؤمنين (y) قالت: سَجِيَ رَسُولُ اللَّهِ (e) حِينَ مَاتَ بِثُؤْبِ حَبْرَةَ. [بخاري/ اللباس/ 477]

عائشه (y) دهلی: کاتی پیغمبر (e) وه فاتی کرد به پارچه قوماشیکی سهوز داپوشرا.

8- گیانی باوهرداران و گیانی بی باوهردان

453. عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ (t) قَالَ: إِذَا خَرَجَتْ رُوحُ الْمُؤْمِنِ تَلَقَّهَا مَلَكَانِ يُصْعِدَانَهَا، قَالَ حَمَادٌ: فَذَكَرَ مِنْ طَيِّبٍ رِيحَهَا وَذَكَرَ الْمَسْكَ، قَالَ: وَيَقُولُ أَهْلُ السَّمَاءِ: رُوحٌ طَيِّبَةٌ، جَاءَتْ مِنْ قَبْلِ الْأَرْضِ، صَلَّى اللَّهُ عَلَيْكَ وَعَلَى جَسَدِكَ كُنْتَ تَعْمُرِينَهُ. فَيُنْطَلَقُ بِهِ إِلَى رَبِّهِ عَزَّ وَجَلَّ. ثُمَّ يَقُولُ: انْطَلِقُوا بِهِ إِلَى آخِرِ الْأَجَلِ. قَالَ: وَإِنَّ الْكَافِرَ إِذَا خَرَجَتْ رُوحُهُ، قَالَ حَمَادٌ: وَذَكَرَ مِنْ نَنْثِهَا وَذَكَرَ لَعْنًا، وَيَقُولُ أَهْلُ السَّمَاءِ: رُوحٌ خَبِيثَةٌ جَاءَتْ مِنْ قَبْلِ الْأَرْضِ، قَالَ: فَيَقَالُ: انْطَلِقُوا بِهِ إِلَى آخِرِ الْأَجَلِ، قَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ: فَرَدَّ رَسُولُ اللَّهِ (e) رِيظَةً كَانَتْ عَلَيْهِ عَلَى أَنْفِهِ هَكَذَا.

(ابوهریره) t ده‌لی: کاتی گیانی ئیماندار دهرده‌چیٔ، دوو فریشته پیشوازی لی ده‌کن و به‌رزی ده‌که‌نه‌وه (حماد که یه‌کیکه له پراویه‌کان) ده‌لی: جا باسی بو‌نخو‌شی و باسی میسکی کرد (که‌له و گیان و پو‌حه پاکه‌وه ده‌بیسریٔ) بویه نیشته‌جی‌کانی ناسمان ده‌لین: گیانیکی پاک و چاکه و له زه‌ویه‌وه هاتووه. ده‌که ره‌حمه‌تی خوات لی بیٔ، له‌سه‌ر ئه‌و لاشه‌یه‌ش که به‌تو‌ ئاوه‌دان بوو. ئه‌وسا ده‌بریٔ بو‌ لای په‌روه‌ردگاری ئه‌ویش ده‌فرمویت: ((بیبه‌ن بو‌ ئه‌وپه‌ری شوینی دیاری کراوی خو‌ی)). کافریش که گیانی دهرده‌چیٔ (حماد) ده‌لیٔ (ابوهریره) باسی بو‌گه‌نی کردو نه‌فرینیشی لی کرد، خه‌لکی ناسمان ده‌لین: گیانیکی پیسه له زه‌ویه‌وه هاتووه، ئینجا فه‌رمان ده‌دریٔ: بیبه‌ن بو‌ ئه‌وپه‌ری ئه‌و شوینه‌ی که بو‌ی دیاری کراوه. جا (ابوهریره) ده‌لی: پیغه‌مبه‌ر ۲ پارچه قوماشیکی به‌سه‌ر شان‌ه‌وه بوو لوتی خو‌ی پی‌ گرت.

(9) دان به‌خو‌داگرتن له‌سه‌ره‌تای به‌لاوه

454- عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ (t): أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ (e) أَتَى عَلَى امْرَأَةٍ تَبْكِي عَلَى صَبِيٍّ لَهَا، فَقَالَ لَهَا: ((اتَّقِي اللَّهَ وَأَصْبِرِي)). فَقَالَتْ: وَمَا تُبَالِي بِمُصِيبَتِي. فَلَمَّا ذَهَبَ قِيلَ لَهَا: إِنَّهُ رَسُولُ اللَّهِ (e)، فَأَخَذَهَا مِثْلَ الْمَوْتِ، فَأَتَتْ بَابَهُ فَلَمْ تَجِدْ عَلَى بَابِهِ بَوَائِينَ، فَقَالَتْ: يَا رَسُولَ اللَّهِ لِمَ أَعْرَفَكَ، فَقَالَ: ((إِنَّمَا الصَّبْرُ عِنْدَ أَوَّلِ صَدْمَةٍ)). أَوْ قَالَ: ((عِنْدَ أَوَّلِ الصَّدْمَةِ)). [بخاری/ الجنائز/ 1223]

(انس ی کوری مالک) (t) ده‌لی: پیغه‌مبه‌ر (e) ئا‌فره‌تیکی بینی به‌سه‌ر منداله‌که‌یدا ده‌گریا، پی‌ی فه‌رموو: ((له‌خوا بترسه و دان به‌خو‌تدا بگره)). ژنه‌که وتی: دیاره تو‌ لی‌قه‌ومانه‌که‌ی منت لا گ‌رنگ نی‌یه!!، که پیغه‌مبه‌ر (e) پ‌و‌یشت پییان وت: ئه‌وه پیغه‌مبه‌ری خوا بوو (e). ئا‌فره‌ته‌که له‌هو‌ش خو‌ی چوو وه‌که مردووی لی‌هات، پاشان خو‌ی گه‌یانده ده‌رگا‌که‌ی، ده‌رگا‌وانی له‌ده‌رگا‌که‌یدا نه‌بینی وتی: ئه‌ی پیغه‌مبه‌ری خوا نه‌مناسیت.. ئه‌ویش فه‌رموی: ((دان به‌خو‌دا گرتن ده‌بی له‌سه‌ره‌تای به‌لاوه بیٔ)).

(10) پادا‌شتی ئه‌و که‌سه‌ی که مندالی ده‌مریٔ و به‌ته‌مای پادا‌شتی

خوایه.

455- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ (t): أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ (e) قَالَ لِنِسْوَةٍ مِنَ الْأَنْصَارِ: لَا يَمُوتُ لِإِحْدَاكُنَّ ثَلَاثَةٌ مِنَ الْوَلَدِ، فَتَحَسِبُهُ، إِلَّا دَخَلَتِ الْجَنَّةَ)). فَقَالَتْ امْرَأَةٌ مِنْهُنَّ:

أَوْ اثْنَيْنِ يَا رَسُولَ اللَّهِ؟ قَالَ: ((أَوْ اثْنَيْنِ)). [وإسناد آخر عنه مرفوعاً: ((لا يموت لأحد من المسلمين ثلاثة من الولد فتمسه النار، إلا تحلَّه القسم)).] [بخاري/ الجنائز/ 1193، 1192]

(ابو هريره) (t) ده‌لی: پیغه‌مبهر (e) به‌ه‌ندی له‌ نافرده‌تانی (انصار)ی فهرموو ((هه‌رکه‌سیک له‌ نیوه‌ سی‌ مندالی بمریت و رازی بی‌ت به‌فهرمانی خوا و به‌نومیدی پاداشت بی‌ت ده‌چیته به‌ه‌شته‌وه)). نافرده‌تیکیان وتی: نه‌ی نه‌گهر دوانیش بن نه‌ی پیغه‌مبهری خوا (e)؟ فهرموی: ((بادوانیش بن)). له‌ریگه‌یه‌کی تره‌وه هه‌ر (ابوهریره) ده‌یگه‌یه‌نی به‌ پیغه‌مبهر (e) که فهرمویه‌تی: ((هیچ موسلمانیک ذی‌یه سی‌ مندالی بمریت و ناگری به‌رکه‌ویت مه‌گهر بو‌ ناوی سویند)) [که مه‌به‌ست نه‌م نایه‌ته‌یه]... ﴿وان منکم الاواردها﴾ مریم/17. واته: هیچ که‌سیک له‌نیوه‌ ذی‌یه که ناگری دوزخ نه‌بینی‌ت و به‌سه‌ریا تی‌نه‌په‌ری‌ت.

(11) له‌کاتی لیقه‌وماندا چی ده‌وتری‌ت

456. عن أم سلمة (y) قالت: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ (e) يَقُولُ: ((مَا مِنْ عَبْدٍ تُصِيبُهُ مُصِيبَةٌ فَيَقُولُ: إِنَّا لِلَّهِ وَإِنَّا إِلَيْهِ رَاجِعُونَ، اللَّهُمَّ اجْرِنِي فِي مُصِيبَتِي، وَأَخْلِفْ لِي خَيْرًا مِنْهَا، إِلَّا أَجَرَهُ اللَّهُ فِي مُصِيبَتِهِ وَأَخْلَفَ لَهُ خَيْرًا مِنْهَا)). قَالَتْ: فَلَمَّا تُوْفِّي أَبُو سَلَمَةَ قُلْتُ كَمَا أَمَرَنِي رَسُولُ اللَّهِ (e) فَأَخْلَفَ اللَّهُ لِي خَيْرًا مِنْهُ رَسُولَ اللَّهِ (e).

(ام سلمه) (t) ده‌لی: گویم له‌ پیغه‌مبهر (e) بوو ده‌یفه‌رموو: ((هه‌رکه‌سیک توشی به‌لایه‌ک بی‌ت و بلی‌ت: (انا لله وانا اليه راجعون)). ﴿ئیمه هه‌ر خوا خاوه‌نمانه و هه‌ر بۆلای نه‌ویش ده‌گه‌ریینه‌وه﴾. خوایه پاداشتیم بده‌ره‌وه له‌سه‌ر نه‌و به‌لایه‌ی توشم هاتوه و چاکتر له‌وه‌ی لی‌ت سه‌ندوم پی‌م بیه‌خشه، خوا پاداشتی چاکتری ده‌داته‌وه و چاکتری پی‌ ده‌به‌خشیت (ام سلمه) ده‌لی‌ت: کاتی (ابوسلمه) وه‌فاتی کرد، من نه‌وه‌م وت که پیغه‌مبهر (e) فهرمانی پی‌دام، ئیتر نه‌وه بوو خوا‌ی گه‌وره هاوسه‌ری له‌و چاکتری ی به‌خشیم که پیغه‌مبهری خوایه (e).

(12) گریان له‌سه‌ر مردوو

457. عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ (t) قَالَ: اشْتَكَيْ سَعْدُ بْنُ عُبَادَةَ شَكْوَى لَهُ فَأَتَى رَسُولَ اللَّهِ (e) يَعُودُهُ مَعَ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَوْفٍ وَسَعْدِ بْنِ أَبِي وَقَاصٍ وَعَبْدُ اللَّهِ بْنُ مَسْعُودٍ (y)، فَلَمَّا دَخَلَ عَلَيْهِ وَجَدَهُ فِي غَشِيَةٍ فَقَالَ: ((أَقْدَ قَضَى)). قَالُوا: لَا يَا رَسُولَ اللَّهِ، فَبَكَى رَسُولُ اللَّهِ (e)، فَلَمَّا رَأَى الْقَوْمَ بُكَاءَ رَسُولِ اللَّهِ (e) بَكَوْا، فَقَالَ: ((أَلَا تَسْمَعُونَ؟ إِنَّ اللَّهَ لَا يُعَذِّبُ بِدَمْعِ الْعَيْنِ، وَلَا بِحُزْنِ الْقَلْبِ، وَلَكِنْ يُعَذِّبُ بِهَذَا - وَأَشَارَ إِلَى لِسَانِهِ - أَوْ يَرْحَمُ)). [بخاري/ الجنائز/ 1242]

(عبدالله کوپی عمر) (t) دهلی: (سعدی کوپی عباده) ناساغیه کی هه بوو پیغه مبهه (e) له گهل (عبدالرحمن کوپی عوف و سعدی کوپی ابی وقاص و عبدالله ی کوپی مه سعود) (y)، چون بو سهردانی، کاتی که چونه ژوره وه بولای له هوش خوئی چوو بوو، فه رموی: ((نایا ته و ابوو)) و تیان: نه خیره نه ی پیغه مبهه ری خوا (e). پیغه مبهه (e) دهستی کرد به گریان، کاتی خه لکه که گریانی پیغه مبهه ری خویان بینی، هه مو دهستیان کرد به گریان پاشان فه رموی: ((نایا نه تان بیستوه که خوا سزا نادات له سهر فرمیسکی چاو، له سهر غه مباری دل، به لکو به هوئی نه مه وه سزا ده دات - تاماژهی بو زمانی کرد - یان رهحم دهکات)).

(13) هه ره شه له سهر شین و شه پور

458. عَنْ أَبِي مَالِكٍ الْأَشْعَرِيِّ (t): أَنَّ النَّبِيَّ (e) قَالَ: ((أَرْبَعٌ فِي أُمَّتِي مِنْ أَمْرِ الْجَاهِلِيَّةِ، لَا يَتْرُكُونَهُنَّ: الْفَخْرُ فِي الْأَحْسَابِ، وَالطَّعْنُ فِي الْأَنْسَابِ، وَالْأَسْتِسْقَاءُ بِالنُّجُومِ، وَالنِّيَاحَةُ. وَقَالَ: النَّائِحَةُ إِذَا لَمْ تَتَّبِ قَبْلَ مَوْتِهَا، تُقَامُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَعَلَيْهَا سِرْيَالٌ مِنْ قَطْرَانٍ وَدِرْعٌ مِنْ جَرَبٍ)).

(ابو مالک الاشعری) (t) دهلی: پیغه مبهه (e) فه رمویه تی: ((چوار شت له ناو نوممه تمدا هه یه له کرداری سهرده می نه فامین و (نافره تان) دهست به رداری نابن: خو هه لکیشان به ره چه له که و بنه ماله، تانه و ته شه ره له تیره و تایفه، به ته مابوونی باران به هوئی نه سستی ره کانه وه، شین و شه پور له کاتی لیقه و ماندا.

ههروهها فەرمویەتی: ((ئەو ژنە ی دەلاویتەوه ئەگەر پیش مەرگی تەوبە نەکات لە پوژی قیامەتدا کە زیندوو دەکریتەوه، کراسیکی قەتران و گەر لەشی دادەپۆشییت وەک زریپۆشی لەبەردا بییت)).

(14) له ئییه نهوهی یه خه ی خوئی دهدری و له رومه تی خوئی ددها

و..

459. عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ (t) قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ (e): ((لَيْسَ مِمَّا مَنَ ضَرَبَ الْخُدُودَ، أَوْ شَقَّ الْجُيُوبَ، أَوْ دَعَا بِدَعْوَى الْجَاهِلِيَّةِ)). وَفِي لَفْظٍ: ((وَشَقَّ... وَدَعَا)) بَعِيْرَ أَلْفٍ. [بخاري/ الجنائز/ 1235]

(عبدالله ی کوپی مسعود) (t) دهلی: پیغه مبهه (e) فهرمویه تی: (له ئییه نهوهی یه خوئی دهدری یان یه خه ی خوئی ددهدری، یا خود دهنگ و هاواری لی بهرز ده بیته وه وهك سهرده می نه قامی)).

(15) مردوو نازار دهدری به هوئی گریانی زیندوو انه وه

460. عَنْ عَمْرَةَ بِنْتِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ (t): أَنَّهَا سَمِعَتْ عَائِشَةَ (y) - وَدُكِرَ لَهَا أَنَّ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ عَمْرِو بْنِ قَيْسٍ يَقُولُ: إِنَّ الْمَيِّتَ لَيُعَذَّبُ بِبِكَاءِ الْحَيِّ - فَقَالَتْ عَائِشَةُ: يَغْفِرُ اللَّهُ لِأَبِي عَبْدِ الرَّحْمَنِ، أَمَا إِنَّهُ لَمْ يَكْذِبْ، وَلَكِنَّهُ نَسِيَ أَوْ أَحْطَأَ، إِنَّمَا مَرَّ رَسُولُ اللَّهِ (e) عَلَى يَهُودِيَّةٍ يُبْكِي عَلَيْهَا، فَقَالَ: ((إِنَّهُمْ لَيَبْكُونَ عَلَيْهَا، وَإِنَّهَا لَتُعَذَّبُ فِي قَبْرِهَا)). [بخاري/ الجنائز/ 1227]

(عه مهی کچی عبدالرحمن) بیستویه تی له عائشه، که بویان باس کردوه که (عبدالله ی کوپی عومر) وتویه تی: مردوو سزادهدری به گریانی زیندوو عائشه وتی: خوا له (ابوعبدالرحمن) خوش بی، خو دروشی نه کردوه به لکو یان بیری چوو، یان هه له ی کردوو، نه گینا پیغه مبهه (e) به لای [کوپی] ژنه جوله که یه کدا تیپه ریوه، به سه ریوه ده گریان، بویه فهرمووی ((نه وانه ده گرین له سهری، له حالیکدا نه وه له گوړه که یدا سزا دهدری)).

(16) مردوو، یان خوئی ناسوده ده بی تی یان..

461. عَنْ أَبِي قَتَادَةَ بْنِ رَبِيعٍ (t): أَنَّهُ كَانَ يُحَدِّثُ: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ (e) مَرَّ عَلَيْهِ بِجَنَازَةٍ، فَقَالَ: ((مُسْتَرِيحٌ وَمُسْتَرَاخٌ مِنْهُ)). قَالُوا: يَا رَسُولَ اللَّهِ، مَا الْمُسْتَرِيحُ وَالْمُسْتَرَاخُ مِنْهُ؟ فَقَالَ: ((الْعَبْدُ الْمُؤْمِنُ يَسْتَرِيحُ مِنْ نَصَبِ الدُّنْيَا، وَالْعَبْدُ الْفَاجِرُ يَسْتَرِيحُ مِنْهُ الْعِبَادُ وَالْبِلَادُ وَالشَّجَرُ وَالِدَوَابُّ)). [بخاري/ الرقاق/ 6147]

(ابو قتاده ی کوپی روعی) (t) باسی نهوهی کردوو که: جاریکیان جه نازه یه که به لای پیغه مبهه (e) برا، فهرمووی: ((نه وه ناسوده یه و ناسوده ن

له دهستی)).. وتیان: ئەی پیغه مبهری خوا (ع) : ئاسودیه و ئاسودهن له دهستی یانی چی؟!

فهرموی: ((بهندهی ئیماندار له دهست کی شه و ناخوشیه کانی دنیا پرزگاری ده بیته و ئاسودیه، بهندهی تاوانکاریش خه لکی وولات و دار و درهخت و نازه له دهستی ئاسوده ده بن)).

(17) شورذنی مردوو

462. عَنْ أُمِّ عَطِيَّةَ (y) قَالَتْ: لَمَّا مَاتَتْ زَيْنَبُ بِنْتُ رَسُولِ اللَّهِ (ع) قَالَ لَنَا رَسُولُ اللَّهِ (ع): ((اغسلنها وثرأ: ثلاثاً أو خمساً، واجعلن في الخامسة كافوراً، أو شيئاً من كافور، فإذا غسلتها فأعلمنني)). قَالَتْ: فَأَعْلَمْنَاهُ، فَأَعْطَانَا حَقَّوَهُ وَقَالَ: ((أشعرنها إياهُ)). [بخاري/ الجنائز/ 1195]

((ام عطیه)) (y) ده لی: کاتی (زینب) ی کچی پیغه مبهر (ع) وه فاتی کرد، پیغه مبهر (ع) پی پی وتین: ((باشتنه که ی تاک بیته سی، یان پینج جار، له پینجه مدا کافور له سهر لاشه ی دانین، یان که میک کافور، جاکاتی له شتتی بونه وه ئاگادارم بکه ن)). (ام عطیه) ده لی: ئیمهش ئاگادارمان کرد، ئەویش پوشته مالیکی داینی و فهرموی: (له شی پی داپوشن).

(18) کفنی مردوو

463. عَنْ عَائِشَةَ (y) قَالَتْ: كُفِّنَ رَسُولُ اللَّهِ (ع) فِي ثَلَاثَةِ أَثْوَابٍ بَيْضٍ، سَحُولِيَّةٍ مِنْ كُرْسَفٍ، لَيْسَ فِيهَا قَمِيصٌ وَلَا عِمَامَةٌ، أَمَّا الْحُلَّةُ فَإِنَّمَا شَبَّهَ عَلَى النَّاسِ فِيهَا أَنَّهَا اشْتَرِيَتْ لَهُ لِيُكْفَنَ فِيهَا، فَتَرَكْتَ الْحُلَّةَ، وَكُفِّنَ فِي ثَلَاثَةِ أَثْوَابٍ بَيْضٍ سَحُولِيَّةٍ، فَأَخَذَهَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَبِي بَكْرٍ، فَقَالَ: لَأَحْبِسَنَّهَا حَتَّى أُكْفَنَ فِيهَا نَفْسِي، ثُمَّ قَالَ: لَوْ رَضِيَهَا اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ لِنَبِيِّهِ (ع) لَكَفَّنُهُ فِيهَا، فَبَاعَهَا وَتَصَدَّقَ بِثَمَنِهَا. [بخاري/ الجنائز/ 1205]

(عائشه) (y) ده لی: پیغه مبهر (ع) له سی بهرگی سپی کفنی به بالاپرا که له لۆکه دروست کرابوون، نه کراس و نه میزه ری تیا نه بوو، ئەودوو پارچه قوماشهش که له یهک ده چن و خه لکی مردووی خو یانی پی کفن ده که ن، ئەویشیان بو کپی تا کفن بکریته تییدا، به لام له وه دا کفن نه کرا، به لکو له سی بهرگه سپیه دا کفن کرا که له لۆکه دوست کرابوو، ئیتر دوپارچه قوماشه که (عه بدولای کوری ابوبکر) هه لی گرت و وتی: ئەمه هه لده گرم بو خوم تاتیایدا

کفن بکریم، پاشانیش وتی نه‌گهر خوا رازی له‌سه‌ر بوايه که بو پیغه‌مبهره‌که‌ی بیٚت، نه‌وه تیايدا کفن ده‌کرا، ئیتر فروشتی و پاره‌که‌ی کرد به‌خیر.

(19) کفن ده‌بی به‌ته‌واوی بکریت

464- عن جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ (t) : أَنَّ النَّبِيَّ (e) خَطَبَ يَوْمًا، فَذَكَرَ رَجُلًا مِنْ أَصْحَابِهِ قُبِضَ فُكْفَنَ فِي كَفْنٍ غَيْرِ طَائِلٍ، وَقَبِرَ لَيْلًا، فَزَجَرَ النَّبِيُّ (e) أَنْ يُقْبَرَ الرَّجُلُ بِاللَّيْلِ حَتَّى يُصَلَّى عَلَيْهِ، إِلَّا أَنْ يُضْطَرَّ إِنْسَانٌ إِلَى ذَلِكَ، وَقَالَ النَّبِيُّ (e) : ((إِذَا كَفَّنَ أَحَدُكُمْ أَخَاهُ فَلْيُحَسِّنْ كَفْنَهُ)).

(جابری کوپی عبدالله) (t) ده‌لی: پیغه‌مبهر (e) پوژیک و تاری داو باسی پیاویک له‌هاوه‌لانی کردکه وه‌فاتی کردووه و کفنیکی نات‌ه‌واوی بو‌کراوه و له‌شه‌ودا نیژراوه، پیغه‌مبهر (e) به‌توندی قه‌ده‌غی نه‌وه‌ی کردوو فه‌رموی: ((نابیت هیچ که‌سیک به‌شه‌و بنیژریٚت، تا نویژی له‌سه‌ر ده‌کریٚت، مه‌گهر که‌سیک ناچاربیٚت)) هه‌روه‌ها فه‌رمویه‌تی: ((نه‌گهر که‌سیک له‌ئیوه کفنی بو‌براکه‌ی ناماده‌کرد، باب‌ه‌چاکی و تیرو ته‌واوی بیکاٚت)).

(20) په‌له‌کردن له‌به‌ری کردنی ته‌رمدا

465- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ (t) عَنِ النَّبِيِّ (e) قَالَ : ((أَسْرِعُوا بِالْجَنَازَةِ، فَإِنْ تَكُ صَالِحَةً فَخَيْرٌ - [لَعَلَّهُ قَالَ] تُقَدِّمُونَهَا عَلَيْهِ، وَإِنْ تَكُ غَيْرَ ذَلِكَ فَشَرٌّ تَضَعُونَهُ عَنْ رِقَابِكُمْ)). [بخاري/ الجنائز/ 1252]

(ابو هریره) t ده‌لی: پیغه‌مبهر r فه‌رمویه‌تی: ((په‌له‌بکه‌ن له‌بردنی جه‌نازه‌دا، نه‌گهر چاک و خواناس بیٚت، نه‌وه زوو به‌خوشی و شادی ده‌گه‌یه‌ن، به‌لام نه‌گهر وانه‌بوو، نه‌وه شه‌ر و خراپه‌یه‌که له‌کوئی خوٚتانی ده‌که‌نه‌وه)).

(21) قه‌ده‌غه‌کردنی نافرته‌تان له‌شوینکه‌وتنی جه‌نازه

466- عَنْ أُمِّ عَطِيَّةَ (y) قَالَتْ: كُنَّا نُهَيِّ عَنْ اتِّبَاعِ الْجَنَائِزِ، وَلَمْ يُعْرَمَ عَلَيْنَا. [بخاري/ الجنائز/ 1219]

(ام عطیه) (y) ده‌لی: ئیمه‌ پیگریمان لی ده‌کرا له‌شوینکه‌وتنی جه‌نازه به‌لام زور جه‌ختیشی له‌سه‌ر نه‌ده‌کرا.

(22) ههستان له بهر جه نازه

467 - عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ (t) قَالَ: مَرَّتْ جَنَازَةٌ، فَقَامَ لَهَا رَسُولُ اللَّهِ (e) وَقُمْنَا مَعَهُ، فَقُلْنَا: يَا رَسُولَ اللَّهِ، إِنَّهَا يَهُودِيَّةٌ! فَقَالَ: ((إِنَّ الْمَوْتَ فَرَعٌ، فَإِذَا رَأَيْتُمُ الْجَنَازَةَ فَقُومُوا لَهَا)). [بخاري/ الجنائز/ 1249]

(جابری کوپی عبدالله) (t) دهلی: جه نازه بهک تیپه ری، پیغه مبهر (e) ههستا له بهری و ئیمهش ههستاین و وتمان: نهی پیغه مبهری خوا (e) نه وه ئافره تیکی جوله که یه، فهرمووی: ((به راستی مردن سامناکه، نه گهر جه نازه تان بینی ههستن له بهری)).

(23) سرینه وهی هه لسان بو جه نازه

468 - عَنْ عَلِيٍّ (t) قَالَ: رَأَيْنَا رَسُولَ اللَّهِ (e) قَامَ فَقُمْنَا، وَقَعَدَ فَقَعَدْنَا. يَعْنِي فِي الْجَنَازَةِ.

(علی) (t) دهلی: ئیمه بینیمان پیغه مبهر (e) هه لدهستا، ئیمهش هه لدهستاین، داده نیشته، ئیمهش داده نیشته بو جه نازه.

(24) جیگهی وهستانی (امام) له نویژی مردودا

469 - عَنْ سَمُرَةَ بْنِ جُنْدُبٍ (t) قَالَ: صَلَّيْتُ خَلْفَ النَّبِيِّ (e) وَصَلَّى عَلَيَّ أُمَّ كَعْبٍ، مَاتَتْ وَهِيَ نَفْسَاءٌ، فَقَامَ رَسُولُ اللَّهِ (e) لِلصَّلَاةِ عَلَيْهَا وَسَطَهَا. [بخاري/ الجنائز/ 1267]

(سمرهی کوپی جندب) (t) دهلی: له پشت پیغه مبهره وه (e) نویژم کرد له کاتی که نویژی له سهر (ام کعب) کرد که به سهر منداله وه وه فاتی کرد بوو، پیغه مبهر (e) له کاتی نویژه که دا له ناوه راستی جه نازه که دا وهستا.

(25) له سهر جه نازه

470 - عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ (t): أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ (e) نَعَى لِلنَّاسِ النَّجَاشِيَّ فِي الْيَوْمِ الَّذِي مَاتَ فِيهِ، فَخَرَجَ بِهِمْ إِلَى الْمُصَلَّى، وَكَبَّرَ أَرْبَعَ تَكْبِيرَاتٍ. [بخاري/ الجنائز/ 1268]

(ابو هریره) (t) دهلیت: پیغه مبهری خوا (e) هه والی مه رگی نه جاشی راگه یاند له و پرژه دا که تیایدا مرد بوو، خه لکه که ی برد بو جی نویژه که و چوار جار (الله اکبر) ی فهرموو.

(26) (الله اکبر) پینج جاریش هاتوو

471. عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي لَيْلَى قَالَ: كَانَ زَيْدٌ (t) يُكَبِّرُ عَلَيَّ جَنَائِزَنَا أَرْبَعًا، وَإِنَّهُ كَبَّرَ عَلَيَّ جَنَائِزَهُ خَمْسًا، فَسَأَلْتُهُ؟ فَقَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ (e) يُكَبِّرُهَا.
 (عبدالرحمن ی کوری ابو لیلی) دهلی: (زید) (t) چوار جار له سهر جه نازه ی
 ئیمه (الله اکبر) ی ده کرد، جار یکیان له سهر جه نازه یه ک پینج جار (الله اکبر) ی
 کرد، منیش پرسیارم لی کرد، له وه لأمدا وتی: پیغه مبه (e) ده یکردن.

(27) نزا بو مردوو

472. عَنْ عَوْفِ بْنِ مَالِكٍ (t) قَالَ: صَلَّى رَسُولُ اللَّهِ (e) عَلَيَّ جَنَائِزَةً، فَحَفَظْتُ مِنْ دُعَائِهِ وَهُوَ يَقُولُ: ((اللَّهُمَّ اغْفِرْ لَهُ وَارْحَمْهُ، وَعَافِهِ وَاعْفُ عَنْهُ، وَأَكْرِمْ نُزُلَهُ وَوَسِّعْ مَدْخَلَهُ، وَاعْسِلْهُ بِالْمَاءِ وَالتَّلْجِ وَالْبَرَدِ، وَنَقِّهِ مِنَ الْخَطَايَا كَمَا نَقَّيْتَ الثَّوْبَ الْأَبْيَضَ مِنَ الدَّنَسِ، وَأَبْدِلْهُ دَارًا خَيْرًا مِنْ دَارِهِ، وَأَهْلًا خَيْرًا مِنْ أَهْلِهِ، وَزَوْجًا خَيْرًا مِنْ زَوْجِهِ. وَأَدْخِلْهُ الْجَنَّةَ، وَأَعِدْهُ مِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ، وَمِنْ عَذَابِ النَّارِ)). قَالَ حَتَّى تَمَيَّنْتُ أَنْ أَكُونَ أَنَا ذَلِكَ الْمَيِّتَ.

(عوف ی کوری مالک) دهلی: پیغه مبه (e) له سهر تهرمیک نویژی کردو
 نزا ی کرد، منیش له نزاکی نه مه له بهر کرد: ((خوایه گیان لیبی خوش ببه و
 ره می پی بکه، ناسوده ی بکه و چاوپوشی لی بکه، ریژی بگروه شوینی
 فراوانی پی ببه خشه، به ئاو و به فر و تهرزه بیشو، له گوناها پاک بگروهه
 ههروه کو چون پوشاکی سپی پاک نه بیته وه له چلک و پیسی، مال و حالیکی
 چاکتر له وه ی خوی پی ببه خشه، کهس و کاریکی چاکتریش له کهس و
 کاره که ی، هاوسه ریکی چاکتریش له هاوسه ره که ی، بیخه ره به هه شتیشه وه،
 په ناشی بده له سزای گوپ و سزای ئاگر)). ئاله و کاته دا پر به دل ئاواتم
 ده خواست [خوزگه] نه و مردوه من بومایه.

(28) نویژی جه نازه له مزگه وتدا

473. عَنْ عَائِشَةَ (y): أَنَّهَا لَمَّا تُوَفِّي سَعْدُ بْنُ أَبِي وَقَّاصٍ (t) أُرْسِلَ أَرْوَاجَ النَّبِيِّ (e) أَنْ يَمُرُوا بِجَنَائِزِهِ فِي الْمَسْجِدِ، فَيُصَلِّينَ عَلَيْهِ، فَفَعَلُوا. فَوَقَّفَ بِهِ عَلَيَّ حَجْرَهُنَّ، يُصَلِّينَ عَلَيْهِ، أُخْرِجَ بِهِ مِنْ بَابِ الْجَنَائِزِ الَّذِي كَانَ إِلَى الْمَقَاعِدِ، فَبَلَغَهُنَّ أَنَّ النَّاسَ عَابُوا ذَلِكَ، وَقَالُوا: مَا كَانَتْ الْجَنَائِزُ يُدْخَلُ بِهَا الْمَسْجِدَ فَبَلَغَ ذَلِكَ عَائِشَةَ، فَقَالَتْ: مَا أَسْرَعَ النَّاسَ إِلَيَّ أَنْ يَعِيبُوا مَا لَمْ يَعْلَمْ لَهُمْ بِهِ! عَابُوا عَلَيْنَا أَنْ

يُمَرَّ بِجَنَازَةٍ فِي الْمَسْجِدِ، وَمَا صَلَّى رَسُولُ اللَّهِ (E) عَلَى سَهَيْلِ بْنِ بَيْضَاءَ إِلَّا فِي جَوْفِ الْمَسْجِدِ.

(عائشه) (Y) ده‌لی: کاتی (سعدی کوپی ابو وقاص) وه‌فاتی کرد هاوسه‌رانی پیغه‌مبهر (E) هه‌والیان نارد که هه‌زده‌که‌ن سه‌ری جه‌نازه‌که‌ی بده‌ن و نوپژئی له‌سه‌ر بکه‌ن، خه‌لکه‌که‌ پپیان پپدان و بردیان له‌به‌رده‌م ژوره‌کانیاندا [که ده‌روازه‌ی له‌سه‌ر مزگه‌وت بو]. جه‌نازه‌که‌ له‌به‌رده‌م ژووری هاوسه‌راندا وه‌ستینرا، هاوسه‌رانی پیغه‌مبه‌ریش نوپژئان کرد له‌سه‌ری، پاشان له‌ده‌رگای تهرم کردنه ده‌روهه جه‌نازه‌که‌یان برده شوینئ پپیان ده‌وت (مقاعد) که خه‌لکی تیایدا دانه‌نیشتن بوئه‌نجامدانی کاروباری خو‌یان و ده‌ست نوپژئ گرتن. هه‌وال گه‌یشته به‌ هاوسه‌ران که خه‌لکی نه‌مه‌یان پی باش نه‌بوو، وتیان: جاران تهرم به‌وجوره نه‌ده‌برایه ناو مزگه‌وت. نه‌م هه‌واله گه‌یشته عائشه، بو‌یه وتی: خه‌لکی چه‌نده په‌له ده‌که‌ن له شتی‌کدا که لی‌ی نازانن و عه‌یبداری ده‌که‌ن. ره‌خنه‌یان لی‌گرتین که تهرمی برایه مزگه‌وت: له‌کاتی‌کدا پیغه‌مبه‌ری خوا له‌ناو مزگه‌وتا نوپژئی کرد له‌سه‌ر سوه‌ه‌یلی کوپی بیضاء.

(29) نوپژئی مردوو له‌سه‌ر گور

474. عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ (T): أَنَّ امْرَأَةً سَوْدَاءَ كَانَتْ تَقُمُّ الْمَسْجِدَ - أَوْ شَابًا - فَفَقَدَهَا رَسُولُ اللَّهِ (E) فَسَأَلَ عَنْهَا - أَوْ عَنْهُ - فَقَالُوا: مَاتَ، [مَاتَتْ] قَالَ: ((أَفَلَا كُنْتُمْ آذِنْتُمْوَنِي)). قَالَ: فَكَأَنَّهُمْ صَعَرُوا أَمْرَهَا أَوْ أَمْرَهُ، فَقَالَ: ((دُلُّوَنِي عَلَى [قَبْرِهَا] قَبْرِه)). فَدَلُّوهُ فَصَلَّى عَلَيْهَا، ثُمَّ قَالَ: ((إِنَّ هَذِهِ الْقُبُورَ مَمْلُوءَةٌ ظُلْمَةً عَلَى أَهْلِهَا، وَإِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ يُنَوِّرُهَا لَهُمْ بِصَلَاتِي عَلَيْهِمْ)). [بخاری/ الجنائز/ 1272]

(ابو هریره) (T) ده‌لی: ئافره‌تیکی ره‌ش پیست، یا لایک گسکی مزگه‌وتی ده‌دا، پیغه‌مبهر (E) چاوی بو‌گی‌پرا، دیار نه‌بو، هه‌والی پرسی، وتیان: مرد. پیغه‌مبهر (E) فه‌رموی: ((نه‌ده‌بوو ناگادارتان بکردمایه؟)). پپده‌چوو ئه‌وان به‌که‌میان زانیبیت، پیغه‌مبهر (E) فه‌رموی: ((گورده‌که‌یم نیشان بده‌ن)) ئه‌وانیش نیشانیان دا، ئه‌ویش نوپژئی له‌سه‌ر کرد و فه‌رموی: ((نه‌م گورانه پپن له‌تاریکی بو‌نیشته‌جیکانی، بیگومان خوای گه‌وره به‌نوپژئ کردنی من له‌سه‌ریان بو‌یان پوناک ده‌کاته‌وه)).

(30) خو کوژی

475- عَنْ جَابِرِ بْنِ سَمُرَةَ (t) قَالَ: أُتِيَ النَّبِيُّ (e) بِرَجُلٍ قَتَلَ نَفْسَهُ بِمَشَاقِصٍ، فَلَمْ يُصَلِّ عَلَيْهِ.

(جابری کوپی سمره) (t) دهلی: جاریک [تهرمی] پیاویکیان هینا بولای پیغه مبه (e) که به تیریکی دم پان خوئی کوشتبوو، به لام نویژی له سهر نه کرد.

(31) خیری نویژی جه نازه و شوینکه وتنی

476- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ (t) قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ (e): ((مَنْ شَهِدَ الْجَنَازَةَ حَتَّى يُصَلِّيَ عَلَيْهَا فَلَهُ قِيرَاطٌ، وَمَنْ شَهِدَهَا حَتَّى تُدْفَنَ فَلَهُ قِيرَاطَانٌ)). قِيلَ وَمَا الْقِيرَاطَانُ؟ قَالَ: ((مِثْلُ الْجَبَلَيْنِ الْعَظِيمَيْنِ)). [بخاری/ الجناز/ 1261]

(ابو هریره) (t) دهلی: پیغه مبه (e) فهرمویه تی: ((نه وهی به دیار جه نازه یه که وه بییت هه تا نویژی له سهر ده کریت قیراتیکی ده ست ده که وییت، نه وه ش شوینی ده که وییت هه تا دهینیژن نه وه دوو قیراتی ده ست ده که وییت)) پرسیاریان کرد: دوو قیرات چین؟! فهرموی: ((وهک دوو که ژی گه وره وایه)) [له سامان و پاداشت]

(32) نه وهی سه دکه س نویژی له سهر بکات

477- عَنْ عَائِشَةَ (y) عَنِ النَّبِيِّ (e) قَالَ: ((مَا مِنْ مَيِّتٍ تُصَلِّيَ عَلَيْهِ أُمَّةٌ مِنَ الْمُسْلِمِينَ يَبْلُغُونَ مِائَةً - كُلُّهُمْ يَشْفَعُونَ لَهُ - إِلَّا شَفَعُوا فِيهِ)).

(عائشه) (y) دهلی: پیغه مبه (e) فهرمویه تی: ((ههر مردوویه که سه دکه س نویژی له سهر بکن و هه مووشیان بوی بیارینه وه - تکایان بوی گیرا ده بییت)).

(33) نه وهی چل که س نویژی له سهر بکات

478- عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَبَّاسٍ (t): أَنَّهُ مَاتَ ابْنٌ لَهُ بِقُدَيْدٍ أَوْ بِعُسْفَانَ، فَقَالَ: يَا كُرَيْبُ، انْظُرْ مَا اجْتَمَعَ لَهُ مِنَ النَّاسِ، قَالَ: فَخَرَجْتُ، فَإِذَا نَاسٌ قَدْ اجْتَمَعُوا لَهُ، فَأَخْبَرْتُهُ. فَقَالَ: تَقُولُ: هُمْ أَرْبَعُونَ؟ قَالَ: نَعَمْ، قَالَ: أَخْرَجُوهُ، فَإِنِّي سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ (e) يَقُولُ: ((مَا مِنْ رَجُلٍ مُسْلِمٍ يَمُوتُ، فَيَقُومُ عَلَى جَنَازَتِهِ أَرْبَعُونَ رَجُلًا، لَا يُشْرِكُونَ بِاللَّهِ شَيْئًا، إِلَّا شَفَعَهُمُ اللَّهُ فِيهِ)).

(ابن عباس) (t) کورپکی له (قدید) یان (عسفان)⁽¹⁾ مرد، وتی: (کریب) سه‌یرکه“ بزانه چه‌ند که‌س کو‌بونه‌ته‌وه له‌سه‌ری، منیش چووم بینیم خه‌لکیک کو‌بونه‌ته‌وه له‌ده‌وری هه‌واله‌که‌م بو برده‌وه وتی: تو ده‌لیی چل که‌سیک ده‌بن؟
 وتم: به‌لی، وتی: بیهینه‌ده‌روه، چونکه من له پیغه‌مبه‌ری خوام (E) بیستووه که‌ فه‌رمویه‌تی: ((هه‌رکه‌سیکی موسلمان بمریت و چل که‌س ناماده‌ی کفن کردن و ناشتنی بن و نویژی له‌سه‌ر بکه‌ن له‌وانه‌ی که‌ هیچ هاوه‌لیک بو خوا بریار ناده‌ن، خوی گه‌وره تکایان گیرا ده‌کات بو)).

(34) باسی چاکه‌و خراپه‌ی مردوو.

479- عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ (t) قَالَ: مَرَّ بِجَنَازَةٍ فَأُثِنِّيَ عَلَيْهَا خَيْرًا، فَقَالَ نَبِيُّ اللَّهِ (E): ((وَجِبَتْ وَجِبَتْ وَجِبَتْ)). وَمَرَّ بِجَنَازَةٍ فَأُثِنِّيَ عَلَيْهَا شَرًّا، فَقَالَ نَبِيُّ اللَّهِ (E): ((وَجِبَتْ وَجِبَتْ وَجِبَتْ)). قَالَ عُمَرُ: فِدَى لَكَ أَبِي وَأُمِّي، مَرَّ بِجَنَازَةٍ فَأُثِنِّيَ عَلَيْهَا خَيْرٌ، فَقُلْتُ: وَجِبَتْ وَجِبَتْ وَجِبَتْ. وَمَرَّ بِجَنَازَةٍ فَأُثِنِّيَ عَلَيْهَا شَرًّا، فَقُلْتُ: وَجِبَتْ وَجِبَتْ وَجِبَتْ. فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ (E): ((مَنْ أَثْنَيْتُمْ عَلَيْهِ خَيْرًا وَجِبَتْ لَهُ الْجَنَّةُ، وَمَنْ أَثْنَيْتُمْ عَلَيْهِ شَرًّا وَجِبَتْ لَهُ النَّارُ. أَنْتُمْ شُهَدَاءُ اللَّهِ فِي الْأَرْضِ، أَنْتُمْ شُهَدَاءُ اللَّهِ فِي الْأَرْضِ)). [بخاری/ الجنائز/ 1301]

(انس ی کوری مالک) (t) ده‌لی: جه‌نازه‌یه‌ک برا (ئیمانداران) به‌باشی ناویان هیئا، پیغه‌مبه‌ر (E) فه‌رموی: ((مسوگه‌ر بوو، مسوگه‌ر بوو، مسوگه‌ر بوو))، جه‌نازه‌یه‌کی تریشیان برد (ئیمانداران) به‌باشی ناویان نه‌هیئا، پیغه‌مبه‌ر (E) فه‌رموی: ((مسوگه‌ر بوو، مسوگه‌ر بوو، مسوگه‌ر بوو)) (عمر) (t) وتی: دایک و باوکم به‌قوربانت بییت: جه‌نازه‌یه‌ک براو به‌باشی ناوی برا فه‌رموت: مسوگه‌ر بوو، مسوگه‌ر بوو، مسوگه‌ر بوو. جه‌نازه‌یه‌کی تر هیئرا به‌خرایی ناوی برا، فه‌رموت: مسوگه‌ر بوو، مسوگه‌ر بوو، مسوگه‌ر بوو. پیغه‌مبه‌ر (E) فه‌رموی: ((ئه‌وه‌ی ئیوه به‌چاکی ناوی ببه‌ن ئه‌وه به‌هه‌شتی بو مسوگه‌ره، ئه‌وه‌ش وه‌سفی به‌خرایه‌ ده‌که‌ن، ئه‌وه دوژه‌خی بو مسوگه‌ره، ئیوه شایه‌تی خوی گه‌ورهن له‌زه‌وی‌دا)).

⁽¹⁾ دوشوینن له نیوان مه‌که‌ه و مه‌دینه‌دا..

(35) به سواری روشتن له گه ل جه نازه دا

480- عَنْ جَابِرِ بْنِ سَمُرَةَ (t) قَالَ: صَلَّى رَسُولُ اللَّهِ (e) عَلَيَّ ابْنِ الدَّحْدَاحِ، ثُمَّ أَتَيْتَنِي بِفَرَسٍ عُرِّيٍّ، فَعَقَلَهُ رَجُلٌ فَرَكِبَهُ، فَجَعَلَ يَتَوَقَّصُ بِهِ وَنَحْنُ نَتَّبِعُهُ نَسْعَى خَلْفَهُ، قَالَ: فَقَالَ رَجُلٌ مِنَ الْقَوْمِ: إِنَّ النَّبِيَّ (e) قَالَ: ((كَمْ مِنْ عِدْقٍ مُعَلَّقٍ أَوْ مُدْلَى فِي الْجَنَّةِ لِابْنِ الدَّحْدَاحِ)).

(جابری کوپی سمره) دهلی: پیغمبهر (e) نویژی کرد له سهر (ابن الدحداح) پاشان نه سپیکی پشت پروت هیئرا و پیاویک جلهوی گرت، پیغمبهر (e) سواری نه سپه که بوو، نه سپه که ش لوقه ی ده کرد، ئیمه ش به شوینیوه بوین و به په له به دوایدا ده رویشتین (جابر) دهلی: یه کیک لهو خه لکه وتی: پیغمبهر (e) فه رموی: ((چه ندها هیئشوی هه لواسراوو شوپووه له به هشتدا بو (ابن الدحداح) [نامادهیه].

(36) قه یفه له ناو قه بردانان

481- عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ (t) قَالَ: جُعِلَ فِي قَبْرِ رَسُولِ اللَّهِ (e) قَطِيفَةٌ حَمْرَاءُ. (ابن عباس) (t) دهلی: له ناو ئارامگاکی پیغمبهر دا (e) قه یفه کی سور دانرا.

(37) که ندر و خشت هه ئچنین له سهر مردوو

482- عَنْ عَامِرِ بْنِ سَعْدٍ: أَنَّ سَعْدَ بْنَ أَبِي وَقَّاصٍ (t) قَالَ فِي مَرَضِهِ الَّذِي هَلَكَ فِيهِ: الْحُدُودُ لِي لَحْدًا، وَأَنْصَبُوا عَلَيَّ اللَّيْنَ نَصْبًا، كَمَا صُنِعَ بِرَسُولِ اللَّهِ (e).

(عامری کوپی سعد) دهلی: (سعدی کوپی ابو وقاص) له کاتی نهو نه خوشیهیدا که وه فاتی تیا کرد وتی: که ندر پیکم بو لی بدن و خشتم له سهر دابنن، ههروه کو چوون بو پیغمبهری خوا (e) کرا.

(38) فه رمان کردن به ته خت کردنی گور

483- عَنْ أَبِي الْهَيَّاجِ الْأَسَدِيِّ قَالَ: قَالَ لِي عَلِيُّ بْنُ أَبِي طَالِبٍ (e): ((أَلَا أْبْعُثُكَ عَلَيَّ مَا بَعَثَنِي عَلَيْهِ رَسُولُ اللَّهِ (e): أَنْ لَا تَدَعَ تَمَنَّا إِلَّا طَمَسْتَهُ، وَلَا قَبْرًا مُشْرِفًا إِلَّا سَوَّيْتَهُ.

(ابو هیاج الاسدی) دهلی: (علی کوپی ابو طالب) (t) پیی وتم: ئایا نه تنیرم بو کاریک که پیغمبهر (e) منی بو نارد؟ هیچ په یکه ریک مه هیله و

همووی تهر و تونا بکه، هرچی گۆری قوت کراوش هه‌یه، همووی ته‌خت بکه.

(39) ناپه‌سه‌ندی بینا له‌سه‌ر گۆر و گه‌چکاری کردنی گۆر.

484. عَنْ جَابِرٍ (t) قَالَ: نَهَى رَسُولُ اللَّهِ (e) أَنْ يُجَصَّصَ الْقَبْرُ وَأَنْ يُقْعَدَ عَلَيْهِ، وَأَنْ يُبْنَى عَلَيْهِ.

(جابر) (t) ده‌لی: پیغه‌مبه‌ر (e) قه‌ده‌غه‌ی ئه‌وه‌ی کرد که گۆر گه‌چکاری بکریت و له‌سه‌ری دابنیشن و بینای له‌سه‌ر بکریت.

(40) حالی مردوو له‌ ئیواران و به‌یانیاندا

485. عَنْ ابْنِ عُمَرَ (t): أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ (e) قَالَ: ((إِنَّ أَحَدَكُمْ إِذَا مَاتَ عُرِضَ عَلَيْهِ مَقْعَدُهُ بِالْغَدَاةِ وَالْعَشِيِّ: إِنْ كَانَ مِنْ أَهْلِ الْجَنَّةِ فَمِنْ أَهْلِ الْجَنَّةِ، وَإِنْ كَانَ مِنْ أَهْلِ النَّارِ فَمِنْ أَهْلِ النَّارِ، يُقَالُ: هَذَا مَقْعَدُكَ حَتَّى يَبْعَثَكَ اللَّهُ إِلَيْهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ)). [بخاري/ الجنائز/ 1313]

(ابن عمر) (t) ده‌لی: پیغه‌مبه‌ر (e) فه‌رمووی: ((هه‌رکس له‌ ئیوه‌ که ده‌مریت شوینه‌که‌ی له‌به‌یانیان و ئیواراندا نیشان ده‌دریت، ئه‌گه‌ر له‌خه‌لکی به‌هه‌شت بی، ئه‌وه‌ خه‌لکی به‌هه‌شته، خو ئه‌گه‌ر خه‌لکی دۆزه‌خ بی، ئه‌وه‌ خه‌لکی دۆزه‌خه، ئینجا پیی ده‌وتریت: ئه‌مه‌ جیگه‌ی تویه‌ هه‌تا رۆژی قیامت خوای گه‌وره‌ زیندوت ده‌کاته‌وه‌ بۆلای خو)).

(41) پرسپاری دووفریشه‌که‌ له‌کاتی خستنه‌ گۆردا.

486. عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ (t) قَالَ: قَالَ نَبِيُّ اللَّهِ (e): ((إِنَّ الْعَبْدَ إِذَا وُضِعَ فِي قَبْرِهِ، وَتَوَلَّى عَنْهُ أَصْحَابُهُ، إِنَّهُ لَيَسْمَعُ قَرَعَ نِعَالِهِمْ. [زاد في الرواية: إذا انصرفوا]. قَالَ: يَأْتِيهِ مَلَكَانِ فَيُقْعِدَانِهِ، فَيَقُولَانِ لَهُ: مَا كُنْتَ تَقُولُ فِي هَذَا الرَّجُلِ؟ قَالَ: فَأَمَّا الْمُؤْمِنُ فَيَقُولُ: أَشْهَدُ أَنَّهُ عَبْدُ اللَّهِ وَرَسُولُهُ. قَالَ: فَيُقَالُ لَهُ: ((انظر إلى مقعدك من النار قد أبدلك الله به مقعداً من الجنة. قَالَ نَبِيُّ اللَّهِ (e): ((فيراها جميعاً)). قَالَ قَتَادَةُ: وَدَكَرْنَا أَنَّهُ يُفْسَحُ لَهُ فِي قَبْرِهِ سَبْعُونَ ذِرَاعًا، وَيَمْلَأُ عَلَيْهِ حَضْرًا إِلَى يَوْمِ يُبْعَثُونَ. [بخاري/ الجنائز/ 1273]

(انس کوری مالک) (t) ده‌لی: پیغه‌مبه‌ر (e) فه‌رموویه‌تی: ((کاتی ئاده‌میزاد داده‌نریت له‌ گۆره‌که‌یدا و هاوه‌لانی به‌جی ده‌هیلن، ئه‌وه‌ ده‌نگی پیلاوه‌کانیان ده‌بیسیت ... دووفریشه‌ دین و دایده‌نیشینن و ده‌لین: تو کاتی

خوی دهرباره‌ی ئەم پیاوه چیت دەوت؟ ئیماندار دەلیت: من شایه‌تی دەدەم که ئەو بەنده و پیڤه‌مبەری خودایه، ئەوسا پیی دەوتریت: تەماشای جیگه‌ی خۆت بکه له‌دۆزه‌خ دا، خوای گه‌وره‌ بوی گۆپوویت به‌ جیگه‌یه‌کی تر له‌ به‌هه‌شتدا)). جا پیڤه‌مبەر (E) فەرموی: ((هەردوکیان دەبینیت)). (قتاده) دەلی: بۆمان باسکرا که گۆزه‌که‌ی بۆ فراوان دەکریت به‌ ئەندازه‌ی حەفتا بال و بوی پرده‌کریت له‌ سه‌وزایی تا ئەو رۆژه‌ی زیندوو ده‌کریته‌وه.

(42) دهرباره‌ی ئایه‌تی (یُثْبِتُ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا ..)

487. عَنِ الْبَرَاءِ بْنِ عَازِبٍ (t) عَنِ النَّبِيِّ (E) قَالَ: ﴿يُثْبِتُ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا بِالْقَوْلِ الثَّابِتِ﴾ [فَقَالَ]: نَزَلَتْ فِي عَذَابِ الْقَبْرِ، فَيَقَالُ لَهُ: مَنْ رَبُّكَ؟ فَيَقُولُ: رَبِّيَ اللَّهُ، وَنَبِيِّ مُحَمَّدٍ (E)، فَذَلِكَ قَوْلُهُ عَزَّ وَجَلَّ: ﴿يُثْبِتُ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا بِالْقَوْلِ الثَّابِتِ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَفِي الْآخِرَةِ﴾ [إبراهيم: 27]. [بخاري/ الجنائز/ 1303]

(به‌رائی کوری عازب) (t) دەلی: پیڤه‌مبەر (E) فەرمویه‌تی: ((یثبیت الله الذین امنوا بالقول الثابت... دهرباره‌ی سزای ناوگۆر دابه‌زیوه... کاتی که پیی دەوتریت په‌روه‌ردگارت کی‌یه؟ ده‌لیت: په‌روه‌ردگارم الله یه و محمدیش (E) پیڤه‌مبەر مه، جا ئانه‌وه‌یه که خوای گه‌وره دهرباره‌ی فەرمویه‌تی یثبیت الله الذین امنوا بالقول الثابت فی الحیاة الدنیا و فی الآخرة)). ابراهیم 27. واته: خوا ئیماندار پابه‌ند و پابه‌دار ده‌کات له‌سه‌ر به‌لین و گوفتاری دامه‌زراو و پابه‌دار له‌ ژبانی دونیا وله‌ قیامه‌تیشدا..

(43) په‌ناگرتن له‌ سزای گۆر

488. عن زَيْدِ بْنِ ثَابِتٍ (t) قَالَ: بَيْنَمَا النَّبِيُّ (E) فِي حَائِطٍ لِبَنِي النَّجَّارِ عَلَى بَعْلَةٍ لَهُ، وَنَحْنُ مَعَهُ، إِذْ حَادَتْ بِهِ فَكَادَتْ تُلْقِيهِ، وَإِذَا أَقْبَرُ سِنَّةٍ أَوْ خَمْسَةَ أَوْ أَرْبَعَةَ - قَالَ: كَذَا كَانَ يَقُولُ الْجَرِيرِيُّ - فَقَالَ: ((مَنْ يَعْرِفُ أَصْحَابَ هَذِهِ الْأَقْبُرِ)). فَقَالَ رَجُلٌ: أَنَا، قَالَ: ((فَمَتَى مَاتَ هَؤُلَاءِ)). قَالَ: مَا أَتُوا فِي الْإِشْرَاقِ. فَقَالَ: ((إِنَّ هَذِهِ الْأُمَّةَ تُبْتَلَى فِي قُبُورِهَا، فَلَوْلَا أَنْ لَا تَدَافِنُوا لَدَعَوْتُ اللَّهُ أَنْ يُسْمِعَكُمْ مِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ الَّذِي أَسْمَعُ مِنْهُ)). ثُمَّ أَقْبَلَ عَلَيْنَا بِوَجْهِهِ فَقَالَ: ((تَعَوَّدُوا بِاللَّهِ مِنْ عَذَابِ النَّارِ)). قَالُوا: نَعُوذُ بِاللَّهِ مِنْ عَذَابِ النَّارِ. فَقَالَ: ((تَعَوَّدُوا بِاللَّهِ مِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ)). قَالُوا: نَعُوذُ بِاللَّهِ مِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ. قَالَ: ((تَعَوَّدُوا بِاللَّهِ مِنَ الْفِتَنِ مَا ظَهَرَ

مِنْهَا وَمَا بَطَنَ)). قَالُوا: نَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الْفِتْنِ، مَا ظَهَرَ مِنْهَا وَمَا بَطَنَ. قَالَ: ((تَعُوذُوا بِاللَّهِ مِنْ فِتْنَةِ الدَّجَالِ)). قَالُوا: نَعُوذُ بِاللَّهِ مِنْ فِتْنَةِ الدَّجَالِ.

(زید کوپی ثابت) (t) ده‌لی: له‌کاتی‌کدا پیغه‌مبهر (e) له‌باخه‌که‌ی (بنو نجاردا) به‌سه‌ر هی‌سته‌که‌یه‌وه بوو، ئی‌مه‌ش له‌ خزمه‌تیدا بوین له‌ پر هی‌سته‌که‌ی سله‌می‌ه‌وه و خه‌ریک بوو بیخاته خواره‌وه، سه‌یرمان کرد شه‌ش یان یان پی‌نج یان چوار قه‌بر [له‌و ناوه‌دا‌بوون]، پیغه‌مبهر (e) پرس‌ی ((کی‌ مردووی ئەم گۆرانه ده‌ناسی؟)).

پیاویک وتی: من .. پیغه‌مبهر پرس‌ی: ((که‌ی ئەوانه مردون؟)) کابرا وتی: له‌سه‌رده‌می شیرکدا مردون .. پیغه‌مبهر (e) فه‌رموی: ((به‌پراستی ئەم خه‌لکه توشی سه‌ختی و ناخوشی ده‌بن له‌ گۆره‌کانیاندا، ئەگه‌رله‌به‌رئه‌وه نه‌بی‌ت که نه‌وه‌کو به‌کتر نه‌نیژن، له‌خوا ده‌پارامه‌وه که‌ده‌نگی سزای ناو گۆر وه‌ک من بی‌یستن)).

پاشان پیغه‌مبهر (e) پوی تی‌کردین و فه‌رموی: ((په‌نا بگرن به‌خوا له‌ سزای ناگر) هه‌موو وتیان: په‌نا ده‌گرین به‌خوا له‌ سزای ناگر، ئیجا فه‌رموی: ((په‌نا بگرن به‌خوا له‌ سزای ناوگۆر)) هه‌موو وتیان: په‌نا ده‌گرین به‌خوا له‌ سزای ناوگۆر، پاشان فه‌رموی: ((په‌نا بگرن به‌خوا له‌ فیتنه‌ی ئاشکرا و په‌نهان)) هه‌موو وتیان: په‌نا ده‌گرین به‌خوا له‌ فیتنه‌ی ئاشکرا و په‌نهان، له‌وه‌ودوا فه‌رموی: ((په‌نا بگرن به‌خوا له‌ فیتنه و ئاشوبی ده‌جال)) هه‌موو وتیان: په‌نا ده‌گرین به‌خوا له‌ فیتنه و ئاشوبی ده‌جال.

(44) سزادانی جوو له‌ گۆره‌کانیاندا

489- عَنْ أَبِي أَيُّوبَ (t) قَالَ: خَرَجَ رَسُولُ اللَّهِ (e) بَعْدَ مَا غَرَبَتِ الشَّمْسُ، فَسَمِعَ صَوْتًا، فَقَالَ: ((يَهُودٌ تُعَذَّبُ فِي قُبُورِهَا)). [بخاري/ الجنائز/ 1309]

(ابو ایوب) (t) ده‌لیت: پیغه‌مبهر (e) دوی خورئاو‌بوون چوه‌ دهره‌وه گوی‌ی له‌ده‌نگی‌ک بوو، فه‌رموی: ((ئه‌وه جوله‌که‌کانن له‌ گۆره‌کانیاندا سزا ده‌درین)).

(45) ده‌بارهی سهردانی گۆرستان و دوعای لیخوش بوون بویان

490- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ (t) قَالَ: زَارَ النَّبِيُّ (e) قَبْرَ أُمِّهِ، فَبَكَى وَأَبَكَى مَنْ حَوْلَهُ، فَقَالَ (e): ((اسْتَأذِنْتُ رَبِّي فِي أَنْ أَسْتَغْفِرَ لَهَا، فَلَمْ يُؤْذَنْ لِي. وَأَسْتَأذِنْتُهُ فِي أَنْ أُزُورَ قَبْرَهَا فَأُذِنَ لِي، فَزُورُوا الْقُبُورَ، فَإِنَّهَا تُذَكِّرُ الْمَوْتَ)).

(ابو هریره) (t) ده‌لی: پیغه‌مبه‌ر (e) سهردانی گۆری دایکی کرد، گریا و ده‌وروبه‌ری گشت کرده گریان، دواایی فه‌رموی: ((داوام له په‌روه‌دگارم کرد که مؤله‌تم بدات تا داوای لی خوشبوون بو دایکم بکه‌م، به‌لام مؤله‌ت نه‌درام، نیجا داوای سهردانی گۆره‌که‌م کرد بو ئه‌وه مؤله‌ت درام.. جا ئیوه‌ش سهردانی گۆرستان بکه‌ن، چونکه مردنتان بیرده‌خاته‌وه)).

491- عَنْ بُرَيْدَةَ (t) قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ (e): (([كُنْتَ] نَهَيْتُكُمْ عَنْ زِيَارَةِ الْقُبُورِ فَزُورُوهَا، وَنَهَيْتُكُمْ عَنْ لُحُومِ الْأَصْحَابِ فَوْقَ ثَلَاثٍ فَأَمْسِكُوا مَا بَدَأَ لَكُمْ، وَنَهَيْتُكُمْ عَنِ النَّبِيذِ إِلَّا فِي سِقَاءٍ، فَاشْرَبُوا فِي الْأَسْقِيَةِ كُلِّهَا، وَلَا تَشْرَبُوا مُسْكِرًا)).

(بریده) (t) ده‌لی: پیغه‌مبه‌ر (e) فه‌رمویه‌تی: ((من سهردانی گۆرستانم لی قه‌ده‌غه کردبوون، ئیسته سهردانی بکه‌ن، هه‌روه‌ها قه‌ده‌غه‌ی هه‌لگرتنی گۆشتی قوربانیم لی کردبوون زیاتر له سی پوژ، به‌لام ئیستا چند ده‌تانه‌وی هه‌لیبگرن، قه‌ده‌غه‌ی [خواردنه‌وه‌ی] شه‌ریه‌ت و خوشاوم لی کردبوون له کونده‌دا نه‌بیئ، ئیستا بو‌تان هه‌یه له هه‌موو ده‌فریکدا بیخون، هیج شتیکی سه‌رخوشکه‌ریش مه‌خونه‌وه)).

(46) سه‌لام کردن له خه‌لکی گۆرستان و دوعا بو‌کردنیان.

492- عن مُحَمَّدَ بْنِ قَيْسٍ أَنَّهُ قَالَ يَوْمًا: أَلَا أُخْبِرُكُمْ عَنِّي وَعَنْ أُمِّي؟ قَالَ: فَظَنْنَا أَنَّهُ يُرِيدُ أُمَّهُ الَّتِي وَلَدَتْهُ، قَالَ: قَالَتْ عَائِشَةُ: أَلَا أُحَدِّثُكُمْ عَنِّي وَعَنْ رَسُولِ اللَّهِ (e)؟ قُلْنَا: بَلَى، قَالَ: قَالَتْ: لَمَا كَانَتْ لَيْلَتِي الَّتِي [كَانَ] النَّبِيُّ (e) فِيهَا عِنْدِي انْقَلَبَ فَوَضَعَ رِدَاءَهُ، وَخَلَعَ نَعْلَيْهِ فَوَضَعَهُمَا عِنْدَ رِجْلَيْهِ، وَبَسَطَ طَرَفَ إِزَارِهِ عَلَى فِرَاشِهِ فَاضْطَجَعَ، فَلَمْ يَلْبَثْ إِلَّا رِيثَمَا ظَنَّ أَنَّ قَدْ رَقَدْتُ، فَأَخَذَ رِدَاءَهُ رُوَيْدًا، وَأَنْتَعَلَ رُوَيْدًا، وَفَتَحَ الْبَابَ [رُوَيْدًا] فَخَرَجَ ثُمَّ أَجَافَهُ رُوَيْدًا، فَجَعَلَتْ دَرْعِي فِي رَأْسِي، وَاحْتَمَرْتُ، وَتَقَنَعْتُ إِزَارِي، ثُمَّ انْطَلَقْتُ عَلَى إِثْرِهِ، حَتَّى جَاءَ الْبَقِيْعُ، فَقَامَ فَأَطَالَ الْقِيَامَ، ثُمَّ رَفَعَ يَدَيْهِ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ، ثُمَّ انْحَرَفَ، فَأَنْحَرَفْتُ، فَأَسْرَعُ فَأَسْرَعْتُ،

پیشمه وه ده مبینی توبویت؟) وتم: به لئ. ئەوسا هەردوو دەستی مائی به سنگمداوئیشی پی گه یاندم، ئینجا فەرموی: ((بۆچی وات زانی خواو پیغه مبه ره که ی سته مت لی ده که ن؟)) منیش وتم: هەرچه نده خه لکی نهینیه کانیا ن بشارنه وه خوا ناگای لییه تی.. ئینجا فەرموی: ((جویره ئیل علیه السلام هاته لام، بانگی لی کردم، له تو ی شارده وه، منیش وه لامم دایه وه و له تو م شارده وه، ئەو نه ده کرا بیته ژوره وه چونکه تو پۆشاکه کانت دانابوو، من وامزانی تو خه وتویت، حەزم نه کرد خه بهرت بکه مه وه و ترسام له وه ی که (به ته نهایی) بترسیت.. جو برئیل پی پی وتم: پهروه ردگارت فەرمانت پی دەدات که بچیت بۆلای خه لکی (بقیع) و داوای لی خوشبونیا ن بۆکه ی ت)). عائشه وتی: ئە ی من چیا ن پی بلیم ئە ی پیغه مبه ری خودا (E) فەرموی: ((بلی: سلاوتان لی بیته ئە ی خه لکی ئەم شوینه له ئیمانداران و موسلمانان، خوا په حم بکات به وانمان که زومردون و پویشتون، به وانه شمان که هیشتا ماون، بی گومان ئیمه ش هه رکاتی که خوا ویستی له سه ر بیته به ئیوه ده گه ی ن)).

(47) دانیشتن له سه ر گۆر و نوێژ کردن له سه ری

493- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ (t) قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ (E): ((لَأَنْ يَجْلِسَ أَحَدُكُمْ عَلَى جَمْرَةٍ، فَتُحْرَقَ ثِيَابُهُ فَتَخْلُصَ إِلَى جِلْدِهِ، خَيْرٌ لَهُ مِنْ أَنْ يَجْلِسَ عَلَى قَبْرِ)). (ابو هریره) (t) ده لئ: پیغه مبه ر (E) فەرموی: ((ئه گه ر که سی که له ئیوه له سه ر پشکو یه که دا بنیشیت هه تا پۆشاکه که ی ده سو تیت و ده گاته پیستی، هیشتا نه وه ی چاکتره له وه ی له سه ر گۆر ی که دا بنیشیت)).

494- عَنْ أَبِي مَرْثَدٍ الْغَنَوِيِّ (t) قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ (E): ((لَا تَجْلِسُوا عَلَى الْقُبُورِ، وَلَا تُصَلُّوا إِلَيْهَا)). (ابو مرثد الغنوي) ده لئ: پیغه مبه ر (E) فەرموی: ((له سه ر گۆر دامه نیشن و له نوێژدا روی تی مه که ن)).

(48) باسی چاکه ی چاکه کار

495- عَنْ أَبِي ذَرٍّ (t) قَالَ: قِيلَ لِرَسُولِ اللَّهِ (E): أَرَأَيْتَ الرَّجُلَ يَعْمَلُ الْعَمَلَ مِنَ الْخَيْرِ وَيَحْمَدُهُ النَّاسُ عَلَيْهِ؟ قَالَ: ((تِلْكَ عَاجِلُ بُشْرَى الْمُؤْمِنِ)). (ابو ذر) t ده لئ: پرسیا ر که ره له پیغه مبه ر (E): پای جه نابت چونه ده رباره ی ئەو که سه ی چاکه ده کات و خه لکی سوپاسی ده که ن؟ فەرموی: ((ئه وه مرثه پیشه که ی به بۆ ئیماندار)).

هه میشه له گه لمان بن بۆنوویبوونه وه ی ئیمان imanonekurd@yahoo.com